

“हिंद-की-चादर” श्री गुरु तेग बहादुर
साहिब जी यांच्या ३५० व्या शहीदी
समागम वर्षानिमित्त कार्यक्रमाचे
आयोजन करण्याबाबत

महाराष्ट्र शासन
अल्पसंख्यांक विकास विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: अवि-२०२५/प्र.क्र.२०६/२५/का-५
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२
तारीख : १२ सप्टेंबर, २०२५

प्रस्तावना :-

श्री गुरु तेग बहादुर हे शिख धर्माचे ९ वे गुरु होते, त्यांना हिंद-की-चादर म्हणून ओळखले जाते. श्री गुरु तेग बहादुर यांनी शिख धर्मात प्रार्थना, परोपकार, सेवा, साधेपणा, इतरांच्या सेवेला महत्त्व आणि निर्भीडपणा यांचा प्रचार केला, त्यांचे प्रवचन व भजन यांचा "गुरु ग्रंथ साहिब" यामध्ये देखील समाविष्ट आहे. श्री गुरु तेग बहादुर यांनी १७ व्या शतकामध्ये तत्कालीन शासनकर्त्यांच्या अन्याय व अत्याचाराविरुद्ध आवाज उठवून धर्मस्वातंत्र्य आणि मानवी हक्कांसाठी बलिदान देवून भारताच्या सांस्कृतिक व आध्यात्मिक अस्मितेचे रक्षण केले. त्यांच्या बलिदानामुळे संपूर्ण भारतात तसेच शिख धर्मात शौर्य आणि त्यागाची परंपरा अधिक मजबूत झाली. मुघल सम्राटांच्या विरोधात जाऊन भाई लकीशा बंजारा यांनी नववे गुरु तेग बहादूर यांच्या पवित्र शरीरास आपला तांडा व घर जाळून पवित्र शरीरास अग्नी दिला या बाबीस भारतीय इतिहासात अनन्य साधारण महत्त्व आहे. श्री गुरु तेग बहादुर यांचे सन-२०२५ हे ३५० वे शहीदी समागम शताब्दी वर्ष असल्याने त्यांचा गौरवशाली इतिहास सर्वांना माहित व्हावा, तसेच त्यांनी केलेला प्रचार व दिलेले बलिदान याचे स्मरण होण्याकरीता विविध कार्यक्रमांचे आयोजन करण्याकरीता "हिंद-की-चादर श्री गुरु तेग बहादुर साहिब जी ३५० वी शहीदी समागम राज्यस्तरीय समिती, महाराष्ट्र राज्य" यांनी मा. मुख्यमंत्री यांना विनंती केली.

२. त्यानुषंगाने, मा. मुख्यमंत्री महोदय यांच्या अध्यक्षतेखाली दिनांक १३.०६.२०२५ रोजी "हिंद-की-चादर श्री गुरु तेग बहादुर साहिब जी ३५० वी शहीदी समागम" याबाबत बैठक आयोजित करण्यात आली. सदर बैठकीच्या अनुषंगाने मा. मुख्यमंत्री महोदयांच्या प्राप्त निर्देशानुसार खालीलप्रमाणे विविध कार्यक्रमांचे आयोजन करणे तसेच कार्यक्रमाच्या आयोजनाकरीता, राज्यस्तरीय समन्वय समिती, क्षेत्रीय आयोजन समिती व विविध कार्यक्रम आयोजन व्यवस्था समिती इ. समित्या स्थापन करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. त्यानुसार खालीलप्रमाणे निर्णय घेण्यात येत आहे.

शासन निर्णय :-

“हिंद-की-चादर श्री गुरु तेग बहादुर यांच्या ३५० व्या शहीदी समागम” वर्षानिमित्त राज्यातील नांदेड, नागपूर व नवी मुंबई, जि.ठाणे येथे राज्य शासनाच्या अल्पसंख्याक विकास विभाग व “हिंद-की-चादर श्री गुरु तेग बहादुर साहिब जी ३५० वी शहीदी समागम राज्यस्तरीय समिती”, शीख-सिकलीकर, बंजारा-लबाना, मोहियाल, सिंधी व इतर सर्व समाज यांच्या संयुक्त विद्यमाने या कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात यावे.

कार्यक्रमाचे ठिकाण व त्यात समाविष्ट असलेले जिल्हे :-

अ.क्र.	ठिकाण	समावेश असलेले जिल्हे
१	नांदेड	छत्रपती संभाजीनगर, नांदेड, परभणी, जालना, लातूर, धाराशिव, हिंगोली, बीड, नंदुरबार, धुळे, जळगाव
२	नागपूर	नागपूर, वर्धा, भंडारा, गोंदिया, चंद्रपूर, गडचिरोली, अकोला, अमरावती, बुलढाणा, यवतमाळ, वाशिम
३	नवी मुंबई	मुंबई शहर, मुंबई उपनगर, ठाणे, पालघर, रायगड, रत्नागिरी, सिंधुदुर्ग, पुणे, सातारा, सांगली, सोलापूर, कोल्हापूर, अहिल्यानगर, नाशिक

२. उपरोक्त कार्यक्रमाच्या यशस्वी आयोजनाकरिता हिंद-की-चादर श्री. गुरु तेग बहादुर साहिब जी यांच्या ३५० व्या शहीदी समागम कार्यक्रमाकरीता खालीलप्रमाणे राज्यस्तरीय समन्वय समिती स्थापन करण्यात येत आहे.

राज्यस्तरीय समन्वय समिती

अ.क्र.	पदनाम	पद
१.	मुख्य सचिव	अध्यक्ष
२.	अपर मुख्य सचिवसचिव / प्रधान सचिव / , महसूल व वन विभाग	सदस्य
३.	अपर मुख्य सचिवसचिव / प्रधान सचिव / , गृह विभाग	सदस्य
४.	अपर मुख्य सचिवसचिव / प्रधान सचिव / , वित्त विभाग	सदस्य
५.	अपर मुख्य सचिवसचिव / प्रधान सचिव / , नियोजन विभाग	सदस्य
६.	अपर मुख्य सचिवसचिव / प्रधान सचिव / , नगर विकास विभाग	सदस्य
७.	अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव सचिव / , शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग	सदस्य
८.	अपर मुख्य सचिवसचिव / प्रधान सचिव / , ग्राम विकास विभाग	सदस्य

अ.क्र.	पदनाम	पद
९.	अपर मुख्य सचिवसचिव / प्रधान सचिव / , उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग	सदस्य
१०.	अपर मुख्य सचिवसचिव / प्रधान सचिव / , अल्पसंख्यांक विकास विभाग	सदस्य
११.	अपर मुख्य सचिवसचिव / प्रधान सचिव / , सांस्कृतिक कार्य विभाग	सदस्य
१२.	अपर मुख्य सचिवसचिव / प्रधान सचिव / , इतर मागास व बहुजन कल्याण	सदस्य
१३.	अपर मुख्य सचिवसचिव / प्रधान सचिव / , माहिती तंत्रज्ञान विभाग	सदस्य
१४.	अपर मुख्य सचिवसचिव / प्रधान सचिव / , परिवहन विभाग	सदस्य
१५.	महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क संचालनालय, मुंबई	सदस्य
१६.	विविध समाजातील प्रतिनिधी-एकूण -१६	अशासकीय सदस्य
१७.	सचिव, अल्पसंख्यांक विकास विभाग	सदस्य सचिव

३. उपरोक्त राज्यस्तरीय समन्वयक समितीमधील अशासकीय सदस्यांची नियुक्ती खालीलप्रमाणे करण्यात येत आहे.

राज्यस्तरीय समन्वय समितीमधील अशासकीय सदस्य

अ.क्र.	नाव
१.	संत ज्ञानी हरनाम सिंगजी खालसा, मुखी, दमदमी टकसाल
२.	धर्मगुरु संत श्रीबाबुसिंगजी महाराज ., धर्मगुरु तथा विधान परिषद सदस्य, महाराष्ट्र राज्य
३.	महंत रघुमुनीजी महाराज, जुना आखाडा, उत्तर प्रदेश
४.	श्रीगोपाल चैतन्यजी महाराज., पाल आश्रम, जामनेर, जिजळगांव.
५.	श्रीरामसिंग जी महाराज.,
६.	श्रीशरदरावजी ढोले., प्रमुख, अखिल भारतीय धर्मजागरण समिती
७.	समलकीत सिंग बल., निमंत्रक व कार्याध्यक्ष, महाराष्ट्र राज्य पंजाबी साहित्य अकादमी
८.	महंत सुनिल महाराज, बामनलाल मठ, पोहरादेवी, जिवाशिम.
९.	श्रीकिसन राठोड., अध्यक्ष, राष्ट्रीय बंजारा परिषद, महाराष्ट्र

अ.क्र.	नाव
१०.	श्रीसुरेश महाराज., मुयमाईकुंटा., मंडळइंद्रवेल्ली -, ताउतनूर., जिआदिलाबाद., तेलंगणा राज्य
११.	सतेजासिंघ बावरी., साई बाबा कमान, जुना कोठा, वर्षिणी रोड, गैस एजेन्सी, नांदेड
१२.	सचरणदीप सिंग., शिख समन्वय समिती, महाराष्ट्र राज्य
१३.	श्रीरामेश्वर नाईक., कक्ष प्रमुख, मुख्यमंत्री सहाय्यता निधी व धर्मादाय रुग्णालय मदत कक्ष, मंत्रालय, मुंबई
१४.	सजसपाल सिंग सिद्धू., अध्यक्ष, सुप्रीम कौन्सिल, नवी मुंबई गुरुद्वारा
१५.	श्री महेन्द्र रमनीकलाल.रायचुरा, लक्ष्मणस्मृती, संघ कार्यालय, महात्मा गांधी मार्ग, अकोला
१६.	श्री.चरणजितसिंग सहाणी, पुणे
१७.	श्री.परमजितसिंग सहाणी
१८.	श्री.परमिंदरसिंग कौर

डॉजगदीश. बाबुराव सकवान, कार्यकारी अधिकारी, मुख्यमंत्री सहाय्यता निधी व धर्मादाय रुग्णालय मदत कक्ष, मंत्रालय, मुंबई हे शासनाच्या वतीने उपरोक्त तक्त्यात नमूद अशासकीय सदस्यांकरिता आणि क्षेत्रीय स्तरावरील अशासकीय सदस्यांकरिता समन्वयाची भुमिका बजावतील.

राज्यस्तरीय समन्वय समितीची कार्यकक्षा खालीलप्रमाणे असेल:-

“हिंद-की-चादर” श्री. गुरु तेग बहादूर ३५० वी शहीदी समागम राज्यस्तरीय समिती सदर महोत्सवासाठी होणारा खर्च व श्री. गुरु तेग बहादूर ३५० वी शहीदी क्षेत्रीय समागम समितीची रुपरेषा निश्चित करेल. त्याचप्रमाणे सदर महोत्सवासाठी राज्यस्तरीय समितीने निश्चित करील त्यानुसार राज्यस्तर समागम समिती/क्षेत्रीय समागम समिती/विविध व्यवस्थापन समिती / नांदेड, नागपूर व नवी मुंबई आयोजित करावयाच्या प्रत्यक्ष कार्यक्रमाचे नियोजन व इतर अनुषंगिक खर्च यासाठी लागणाऱ्या आवश्यक निधीची मागणी अल्पसंख्याक विकास विभागमार्फत नियोजन व वित्त विभागाकडे करण्यात येईल.

४. “हिंद-की-चादर” श्री गुरु तेग बहादूर साहिब जी यांच्या ३५० व्या शहीदी समागम वर्षानिमित्त नांदेड, नागपूर व नवी मुंबई, जि.ठाणे येथे आयोजित कार्यक्रमाच्या प्रत्यक्ष यशस्वी आयोजनाकरिता मार्गदर्शन करण्यासाठी हिंद-की- चादर श्री गुरुतेग बहादूर साहिब जी ३५० व्या शहीदी समागम राज्यस्तरीय समितीच्या शिफारशीनुसार ३ ठिकाणी “क्षेत्रीय आयोजन समिती” स्थापन करण्यात येत

आहेत. प्रसंगत: सदर समितीमधील सदस्यांची नियुक्ती शासन स्तरावरून यथावकाश करण्यात येईल. सदर समितीची रचना खालीलप्रमाणे असेल.

अ.क्र.	पदनाम	संख्या
१.	अध्यक्ष	१
२.	कार्याध्यक्ष	१ -आवश्यकतेनुसार
३.	सह अध्यक्ष	अशासकीय सदस्य ६ -ते ८
४.	सह सचिव	अशासकीय सदस्य ६ -ते ८
५.	समन्वयक / संघटक	अशासकीय सदस्य १ -ते २
६.	सदस्य	समाविष्ट जिल्ह्यांतील प्रतिनिधी
७.	सचिव	अशासकीय सदस्य १ -

५. “हिंद-की- चादर ” श्री गुरुतेग बहादूर यांच्या ३५० व्या शहीदी समागम निमित्त नांदेड, नागपूर व नवी मुंबई, जि.ठाणे येथे आयोजित कार्यक्रमाच्या यशस्वी आयोजन व व्यवस्थापन करिता जिल्हाधिकारी यांच्या अध्यक्षतेखाली खालीलप्रमाणे समिती गठीत करण्यात येत आहे.

अ.क्र.	सदस्य	पदनाम
१.	जिल्हाधिकारी	अध्यक्ष
२.	आयुक्त, महानगरपालिका	सदस्य
३.	मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद	सदस्य
४.	पोलीस अधीक्षक	सदस्य
५.	अधीक्षक अभियंता, सार्वजनिक बांधकाम विभाग	सदस्य
६.	अधिष्ठाता, शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय व रुग्णालय	सदस्य
७.	जिल्हा शल्यचिकित्सक, सार्वजनिक आरोग्य विभाग	सदस्य
८.	प्रादेशिक परिवहन अधिकारी	सदस्य
९.	जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परिषद	सदस्य
१०.	सहायक आयुक्त, अन्न व औषण प्रशासन	सदस्य
११.	सहाय्यक आयुक्त, इतर मागासवर्ग व बहुजन कल्याण	सदस्य
१२.	जिल्हा नियोजन अधिकारी	सदस्य
१३.	जिल्हा कोषागार अधिकारी	सदस्य
१४.	शिक्षणधिकारी, प्राथमिक/माध्यमिक	सदस्य

अ.क्र.	सदस्य	पदनाम
१५.	जिल्हा महिला व बाल विकास अधिकारी	सदस्य
१६.	जिल्हा क्रिडा अधिकारी	सदस्य
१७.	जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी	सदस्य
१८.	जिल्हा माहिती अधिकारी	सदस्य
१९.	जिल्ह्यातील सर्व शासकीय कार्यालयांचे प्रमुख	सदस्य
२०.	क्षेत्रीय समन्वय समितीने सुचविलेले निमंत्रित प्रतिनिधी	सदस्य
२१.	निवासी उपजिल्हाधिकारी	सदस्य सचिव

५.१) आयोजन व व्यवस्थापन समितीची कार्यक्षमता खालीलप्रमाणे असेल :-

- I. हिंद-की-चादर श्री गुरु तेग बहादुर यांच्या ३५० व्या शहीदी समागम" निमित्त राज्यातील नांदेड, नागपूर व नवी मुंबई, ठाणे येथे आयोजित करण्यात येणाऱ्या कार्यक्रमाच्या अनुषंगाने लागणाऱ्या खर्चाबाबत आढावा घेवून, त्याचे अंदाजपत्रक तयार करून क्षेत्रीय आयोजन समिती व जिल्हाधिकारी यांच्यामार्फत राज्यस्तरीय समन्वय समितीस सादर करणे.
- II. संबंधित जिल्ह्यात होणाऱ्या कार्यक्रम आयोजनाकरीता वेळोवेळी आढावा घेवून, कालबद्ध कार्यक्रम निश्चित करणे, कार्यक्रमाच्या अनुषंगाने मार्गदर्शक समिती स्थापन करणे तसेच आयोजन व्यवस्थापन समित्या तयार करून त्याची वेळोवेळी आढावा बैठक घेणे व त्याची माहिती राज्यस्तरीय समितीस व जिल्हाधिकारी यांना सादर करणे.
- III. या कार्यक्रमाचे योग्य नियोजन, परिणामकारक अंमलबजावणी आयोजन समन्वय समिती, व्हीआयपी व्यवस्थापन समिती, सभागृह व्यवस्थापन समिती, प्रशासन व्यवस्थापन समिती, मैदान व्यवस्थापन समिती, मंडप व्यवस्थापन समिती, बैठक व स्वागत व्यवस्थापन समिती, अतिथी व्यवस्थापन समिती, निवास व्यवस्थापन समिती, नाव नोंदणी व्यवस्थापन समिती, प्रदर्शनी व्यवस्थापन समिती, प्रचार व प्रसार व्यवस्थापन समिती, दक्षता व्यवस्थापन समिती, महिला सुरक्षा व्यवस्थापन समिती, आपात्कालीन व्यवस्थापन समिती, पाणीपुरवठा व्यवस्थापन समिती, स्वच्छता व्यवस्थापन समिती, स्वरूपा व्यवस्थापन समिती, सार्वजनिक परिवहन व्यवस्थापन समिती, जूताघर व्यवस्थापन समिती, लंगर व्यवस्थापन समिती तसेच स्थानिक कार्यक्रमाच्या अनुषंगाने आवश्यकता असलेल्या समित्या क्षेत्रीय समितीच्या समन्वयाने स्थापन करण्यात याव्यात.

६. श्री गुरुतेग बहादूर यांच्या ३५० व्या शहीदी समागम निमित्त देशातील, विदेशातील लोकांना त्यांच्या महान कार्याबाबत संपूर्ण जगात अभ्यासपूर्ण व इतिहासातील संदर्भासहित माहिती विविध माध्यमातून प्रसार व प्रसिद्धी करण्यासाठी मान्यता देण्यासाठी व इतर उपाययोजना करण्याच्या दृष्टीने खालील प्रमाणे राज्यस्तरीय प्रदर्शनी समिती गठीत करण्यात येत आहे.

अ.क्र.	सदस्य	पदनाम
१.	महाराष्ट्र राज्य पंजाबी साहित्य अकादमीचे कार्याध्यक्ष	अध्यक्ष
२.	राज्य सरकारच्या गोर बंजारा साहित्य अकादमीचे सदस्य	सहअध्यक्ष
३.	महाराष्ट्र राज्य पंजाबी साहित्य अकादमीचे सदस्य	सदस्य
४.	राज्य सरकारच्या गोर बंजारा साहित्य अकादमीचे सदस्य	सदस्य
५.	महाराष्ट्र शीख समन्वय समितीचे निमंत्रित सदस्य	सदस्य
६.	सचिव, अल्पसंख्याक विकास विभाग	सदस्य सचिव

६.१) प्रदर्शनी समितीची कार्यकक्षा खालीलप्रमाणे असेल :-

१. "हिंद-की-चादर" श्री गुरु तेग बहादुर साहिब जी यांच्याबाबत असलेल्या माहितीचा अभ्यास करून, कार्यक्रमाच्या प्रभावी प्रसार/प्रचार/प्रसिद्धीसाठी, सोप्या भाषेत माहिती पट (व्हिडीओ / ऑडिओ), माहिती पुस्तिका, पत्रके आणि समितीस योग्य वाटेल अशी माहिती तसेच उपक्रम तयार करणे. यासाठी अंदाजित खर्चाचा तपशिल राज्यस्तरीय समितीस सादर करणे.

७. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२५०९१२१८४११५७२१४ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(किरणकुमार वाहुल)

सह सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा. राज्यपालांचे सचिव,
२. मा. मुख्यमंत्र्यांचे प्रधान सचिव,
३. मा.उप मुख्यमंत्री (नगर विकास) यांचे सचिव,
४. मा.उप मुख्यमंत्री (वित्त व नियोजन) यांचे सचिव,
४. सर्व मा. मंत्री / मा. राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव,

५. मा. मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन,
६. अपर मुख्य सचिव/ प्रधान सचिव / सचिव, सर्व मंत्रालयीन विभाग
७. महालेखापाल १/२ (लेखा व अनुज्ञेयता), मुंबई / नागपूर,
८. महालेखापाल १/२ (लेखापरीक्षा), मुंबई/ नागपूर,
९. अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई,
१०. निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई,
११. सर्व विभागीय आयुक्त,
१२. आयुक्त, नगरपालिका प्रशासन, मुंबई,
१३. सर्व जिल्हाधिकारी,
१४. आयुक्त, महानगरपालिका,
१५. सर्व जिल्हा परिषदांचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी,
१६. सर्व मुख्य लेखा व वित्त अधिकारी, जिल्हा परिषद
१७. सर्व मुख्याधिकारी, नगरपालिका,
१८. सर्व शिक्षणाधिकारी (प्राथमिक)
१९. सर्व शिक्षणाधिकारी (माध्यमिक)
२०. सर्व जिल्हा नियोजन अधिकारी,
२१. सर्व मुख्य अभियंता, सार्वजनिक बांधकाम विभाग,
२२. सचिव, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, विधान भवन, मुंबई, (पत्राने)
२३. महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय (प्रसिध्दीसाठी)
२४. संबंधित अशासकीय सदस्य
२४. निवडनस्ती